

were 4572 doctorates and 597 organizations where doctorates could be prepared¹.

Taking into account all mentioned above, it could be said that Russia has enough resources (not only human capital and financing) in order to create and develop its national innovation system. Modernization of the economy and moving from resource-oriented economy to innovative one is considered as the main goal of the country for the next decades.

МИНТАҚАЛАРИНГ ИҚТИСОДИЙ ТАРАҚҚИЁТИДА ЭРКИН ИҚТИСОДИЙ ҲУДУДЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ЎРНИ (ХИТОЙ ТАЖРИБАСИ)

Муминов Н.Г. и.ф.н., доцент ЎЗМУ

2017 йилда Самарқанд вилоятининг Ургут туманида эркин иқтисодий ҳудуд барпо этилиши режалаштирилмоқда². Бугунги кунда, Ўзбекистонда 3 та иқтисодий ҳудуд фаолият юритади. Бу ерда сармоядорлар учун бизнес юритиш учун имтиёзлар ва алоҳида имкониятлар тақдим этилади. Булар, Навоий вилоятидаги «Навоий» саноат-иқтисодий зонаси, Тошкент вилоятидаги «Ангрен» махсус индустриал зонаси ва Жиззах ҳамда Сирдарё вилоятидаги «Жиззах» махсус индустриал зонасидир.

Албатта эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этиш ва уларнинг фаолиятини самарали ташкил этиш бўйича Хитой Халқ Республикасининг тажрибаси бекиёсдир. Хитойда эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этиш босқичлари, уларнинг турлари ва шакллари, иқтисодиётнинг очиқлик даражасини борасидаги тажрибаларни ўрганиш муҳимдир.

Хитойнинг иқтисодий ривожланиши натижасида иқтисодиётнинг очиқлигини оширишнинг умумий кўпдаражали тартиби ишлаб чиқилди, бу бир қанча махсус иқтисодий зоналар, очиқ шаҳарлар ва очиқ иқтисодий зоналарни ташкил этилиши билан биргаликда бўлиб ўтди.

Махсус иқтисодий зоналар. 1980 й.да мамлакат ҳукумати томонидан Шэньчжэнь, Чжухай, Шаньтоу ва Сямынь шаҳарларида махсус иқтисодий зоналар ташкил этиш тўғрисида қарор қабул қилинган эди. Бунда ушбу зоналарда хорижда (Гонконг, Макао ва Тайван) яшовчи хитойликларнинг капиталини жалб қилиш мақсадида махсус иқтисодий сиёсат ва маъмурлаштириш тизими қўлланилди, бошқа хорижлик инвесторларнинг капиталини жалб қилиш учун эса тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни амалга оширишга ва қўшма корхоналар ташкил этишга

¹Россия 2015: Стат. справочник/P76 Росстат. – М., 2015– С. 38

² <http://kun.uz/news/2016/10/06/uzbekistonda-angi-erkin-iktisodij-udud-taskil-etiladi>

рухсат берилди. 1988 йилда Хайнань провинцияси ҳам шу каби зоналар рўйхатига киритилди ва имтиёзлар сиёсати қўлланила бошланди.

Қирғоқбўйи очик шаҳарлар. 1984 йилда ХХР ҳукумати қирғоқбўйи шаҳарларини “очиш” тўғрисида қарор қабул қилди. Ушбу шаҳарлар қаторига қуйидагилар киритилди: Шанхай, Гуанчжоу, Вэньчжоу, Циньхуандао, Циндао, Тяньцзинь, Ляньюньган, Яньтай, Наньтун, Далянь, Нинбо, Фучжоу. Шанхай ва Бэйхай шаҳарларида махсус иқтисодий зоналар тизимида фойдаланиладиган баъзи элементлар қўлланилди. Масалан, маҳаллий ҳокимият органларига кенгрок ҳуқуқлар бериш, хорижий корхоналар билан иқтисодий муносабатлар ўрнатишда кўпроқ имкониятлар бериш, ўзгарувчан ҳолатга мослашувчан сиёсат олиб бориш, хорижий инвестицияларга имтиёзли шароитлар яратиш, мамлакат учун ўта зарур бўлган етакчи технологияларни жорий этувчи иқтисодий ва техник тараққиётни амалга оширувчи зоналарни яратиш.

Қирғоқбўйи очик зоналар. 1985 йилда Янцзи дарёси дельтаси, Марварид дарёси дельтаси ва Сямынь, Чжанчжоу ва Цюаньчжоу шаҳарлари ҳудудлари қўшилиб ташкил этилган зонадаги 59 та уезд ва шаҳарлар қирғоқбўйи очик зоналари¹ рўйхатига киритилди. Кейинги йилларда ҳукумат уч очик минтақаларнинг ҳудудларини кенгайтириб бориб босқичма-босқич янги уезд ва шаҳарлар очиб борди. Қирғоқбўйи районларини иқтисодий ривожлантириш стратегиясига мувофиқ қуйидаги ҳудудлар қирғоқбўйи очик иқтисодий зоналари қаторига қўшилди – Ляодун яримороли, Шаньдун яримороли, Хэбэй провинциясидаги Бохай кўрфази минтақаси ва Бэйбу кўрфазига туташган Гуанси провинциясидаги 140 та уезд ва шаҳарлар.

Чегараолди очик шаҳарлар. 1992 йилда қўшни мамлакатлар билан иқтисодий ҳамкорликни ривожлантириш, майда миллатлар яшайдиган ҳудудлар иқтисодиётини жадал ривожлантириш ва ички районлар иқтисодиётини очиш суръатларини ошириш мақсадида бир неча чегараолди шаҳарлари очик деб эълон қилинди (Синьцзян провинциясида Инин, Тачэн ва Болэ; Гуанси провинциясида Пинсян ва Дунсинь; Юньнань провинциясида Аньдин (Wanding), Жуили ва Хэкоу уезди; Ички Монголияда Эрэн-Хото). Уларга иқтисодий ҳамкорликнинг чегараолди зоналарини ташкил этишга рухсат берилди.

Дарё бўйларидаги ва ички ҳудудлардаги провинция пойтахт шаҳарларини “очиш”. 1992 йилда қирғоқбўйи ва чегаролди шаҳарларидан сўнг учта ички чегараолди шаҳарлари (Урумчи, Синин ва Куньмин), Янцзи дарёси бўйидаги бешта шаҳарлар (Чунцин, Юэян, Ухань, Цзюцзян ва Уху) ва 15 та провинция пойтахтлари (Сиань, Харбин, Хух-Хото, Чанчунь, Хэфэй, Чэнду, Шицзячжуан, Наньчан, Тайюань,

¹ Кондрашова Л.И., Ма Вэньцзэ. КНР: выбор региональных приоритетов // Проблемы Дальнего Востока, 2005, №1. С.22

Чжэнчжоу, Гуйян, Чанша, Ланьчжоу, Иньчуань, Синин) “очик” деб эълон қилинди. 1993 ва 1994 йилларда Янцзи дарёси бўйидаги яна 4 та шаҳар “очик” деб эълон қилинди: Янцзы: Хуанши, Ичан, Аньшань и Фулинь¹.

Албатта, Хитойда ташкил этилган эркин иқтисодий ҳудудларнинг барча шакллари Ўзбекистон амалиётида қўллаб бўлмайдди. Лекин уларнинг ўзаро муносабатлари, эркин иқтисодий ҳудуднинг марказий ҳукумат билан муносабати, ташқи дунё билан муносабатларини ўрганиш келажакда мамлакатимиздаги эркин иқтисодий ҳудудлар фаолиятини ташкиллаштиришда муҳимдир.

КАДРЛАР САЛОҲИЯТИНИ ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНТИРИШ ОМИЛЛАРИНИ КОМПЛЕКС ҲИСОБГА ОЛИШ МЕХАНИЗМИ

Муратов Хусниддин Ибадуллаевич, ТДИУ, мустақил тадқиқотчи

Кадрлар салоҳиятини инновацион ривожлантириш хусусиятларини кузатиб бориш аҳолини ва ишчи кучини такрор ишлаб чиқариш жараёнининг бир қисми ҳисобланади ҳамда тармоқ ва ҳудудий хўжалик тизимларида амалга оширилади.

Кадрлар ресурсларини такрор ишлаб чиқариш соҳасидаги чоратadbирлар билимли ва касбий тайёрланган аҳолини иқтисодиётнинг тармоқ ва ҳудудий тизимларига етказиб беради. Ҳудудий тизимлар кадрлар ресурсларини ишлаб чиқариш, тақсимлаш ва истеъмол қилиш учун шароитлар яратади ҳамда ҳудуддаги ижтимоий-иқтисодий тизимларнинг кадрлар салоҳиятини шакллантириш ва фойдаланиш жараёнига ҳам бевосита, ҳам билвосита таъсир этади.

Ишчи кучи истеъмоли кадрлар ресурслари ҳажми ва ўзгариш суръатига, уларнинг умумтаълим ва касбий тайёргарлик даражасига, саломатлик ҳолатига, тармоқлар, ҳудудлар ва ижтимоий-иқтисодий тизимлар ўртасида тақсимланишига боғлиқ. Ўз навбатида, кадрлар ресурсларидан фойдаланиш даражаси уларни шакллантириш ва тақсимлашга тескари (қайтувчан) таъсир кўрсатади. Кадрлар салоҳиятини инновацион ривожлантириш жараёнида меҳнат қобилиятларининг янада ривожланиши рўй беради, кадрлар салоҳиятидан фойдаланиш шароитларининг индивидуал эҳтиёжлар бўйича мувофиқлиги аниқланади. Бу мувофиқликнинг бузилиши тармоқлараро ва ҳудудий миграция ҳамда кадрлар қўнимсизлигига олиб келади.

Сўнгги 25 йил давомида бозор ўзгаришлари таъсири остида иш билан банд бўлганларнинг касбий таркиби жиддий ўзгарди. Ижтимоий-

¹ Кондрашова Л.И., Ма Вэньцзэ. КНР: выбор региональных приоритетов // Проблемы Дальнего Востока, 2005, №1. С.24